

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1. прих. таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імені В. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 82. (129).

Неділя, 25. листопада 1917.

Рік III.

Самостійницький рух на Україні.

В попереднім числі „Громадської Думки“ подали ми поки що коротку вістку, яка облетіла всі часописі, що наступило офіційальне проголошення української самостійної держави, окремої від Росії! Проголосила цю постанову Українська Центральна Рада, яка признала себе одним з правительств, що має право розпоряджатися Україною без огляду на російське правительство. Чекаємо ще дальших, точніших вістей.

Ми були здавна свідомі цього, що самостійність мусить наступити скоріше, чи пізніше. Україна супроти Росії була краєм для використання на економічній і культурній полі. Між Україною й Росією стають протилежні економічні інтереси і дві особні культури від найдавніших часів. Московський центральний абсолютизм був усе противний республіканському духу України. Того централізму не могла позбутися й революційна Росія, яка виступила проти українських домагань рівності і братерства обох народів.

З вибухом революції й утворенням Української Центральної Ради українські партії поділилися на дві частини: федеративно-угодову і самостійницьку. Обидва напрямки були свідомі цього, що Україна мусить досягнути повну самостійність; ріжнилися вони тільки що до тактики.

Федеративно-угодова партія відсувала рішення про самостійність на пізніше, а цілею теперішньої діяльності уважала реальну політику, себто політику згоди й порозуміння з правительством, оглядаючись на обставини. Україна, як звично, має вищі верстви здебільшого зрусифіковані, які з прильпними Москалями творять 12 процентів; опріч сього 6 процентів Жидів і 2 проценти Поляків не становлять поки що елементу вірного українській справі. Тому ця партія голосила явну охоту до звязку з Росією, щоби відняти зброю цим непевним і ворожим елементам—і вона завдяки більшості прийшла з початку до власти.

Федеративно-угодова пар-

тія пішла на уступки правительству, прийняла ся за угоду з Росією, займала ся внутрішньою організацією українства в межах можливости, чекаючи слушного часу, коли можна буде добути Україні більш права і навіть самостійність. В тій цілі гуртувала вона побіч Києва всіх іногородців Росії, скликавши тут зїзд повноволених народів, які своїми представниками прийняли федеративну республіку для Росії, як свою програму.

Самостійницька партія, або партія української державности, була в меншості. Та її члени увійшли до Укр. Ц. Ради, працювали в партію більшости разом і творили окремі військові відділи, як полк Богдана Хмельницького, Полуботка, Мазепи, Гонти і т. д.

Російське правительство стало обмежувати признану трьома міністрами автономію, стало підпірати на Україні протиукраїнську течію, стягнуло українські війська на фронт рукою Корнілова,—тоді партія угодово-федеративна стала тратити популярність на Україні. Небавом висунула ся реакційна авантюра Корнілова. Україна станула проти його по боці тимчасового правительства. Та правительство мимо сього дало Україні обмежену автономію в 5 губерніях, замість в 10, а після відмовило Україні фінансової помочі. Це все підняло в гору самостійницьку партію. Вона захоплювала угодові елементи щораз більше до себе. Укр. Ц. Рада мусла числитися з обуренням населення і проголосила політично-фінансову незалежність України.

Тимчасом у Петрограді взяла верх партія большевиків, яка признавала в принципі самоозначення народів. В цілій Росії закипіла боротьба між централістичними партіями і цією партією. Вся Росія поділилася на два табори, які зі зброєю в руках проливають кров з обох сторін, руйнуючи безпощадно здобутки культури старої Росії. Над Росією повисла гроза руїни серед того безпощадного братовбійства двох партій. Кожда з них поставила свої догми й не хоче признати думки противника.

Немов ожив старий московський розкол за часів Алексія Михайловича між ніконівцями і старовірами, які живцем кидали ся в огонь за хрещення двома, а не трома пальцями.

Щож тепер лишаєть ся Україні, коли вона хоче вихопити своє добро з російського безладдя і руїни? При першій нагоді, як тільки хвилево, а може на довший час, взяла верх партія большевиків і проголосила право самоозначення для всіх народів Росії—політичний інтерес підказував Україні проголосити свою незалежність.

Угодово-федеративна партія пізнала, що вважати свій віз з московською „телегою“ далі не можна. В Росії зміняєть ся курс політики що кілька неділях; перед Росією стоїть дорога ще великих потрясень і внутрішньої боротьби; з Росії може прийти такий самий розлад і братовбійча боротьба на Україну. За кожним потрясінням московської „телеги“ український віз може перевернутися ся.

Все українське населення бачило під час цієї війни, що приносить Україні московська спілка, і не дармо воно прихильєть ся до повної самостійности України. Як Укр. Ц. Рада пішла на уступки і на угоду з російським правительством, то стала тратити популярність. І тепер вона найде серед того народу кращу опору, як мала досі опору в російського тимчасового правительства, яке, як бачимо, стояло на глиняних ногах. Завалило ся воно—могла завалити ся Укр. Ц. Рада, як би не станула на шлях вказаний волею народу, на шлях повної незалежности України від Росії.

І це буде великий здобуток в нинішню хвилю, коли вся Україна піде одною лавою проти явних і давніх тайних ворогів і гаслом самостійности переможе, змиє безладде російське з України й заведе свій лад на всім просторі української землі.

II.

Сам собі пан.

Після здушення корніловщини, а ще більше після демократичної конференції в Петрограді помічаво зворот українських керівників ул-

во, зворот до керування Україною самостійно.

Невдоволення угодою з Московщиною зростало по всій Україні, бо всі події несли одні пересвідчення, що й демократична Московщина що до волі народів провадить політику, яка недалеко відкочила од політики царської, од клича—„таці і не пушай!“

І тому голос українських самостійників став набирати більшої сили, а помірковані частини українських діячів більше стали переконувати ся, що „нишком, тишком та ладком“ з Московщиною нічого не вдієш, а треба йти прямою дорогою, яку вказує революційний час та всі події й факти.

Такий настрій ясно помічаєть ся в останніх вістях з України.

Демократична конференція в Петрограді твердо переконала українських делегатів на ній, що російська демократія з національними меншостями на словах ніби дружить, а на ділі—камінь за пазухою держить. Про це довідуюсь зі звітлення української делегації з цієї конференції, яке давало ся на Малій Раді 9. жовтня.

М. Порш між иншими таке зазначає про відношення російської більшости до представників національних організацій:

„Коли почали виступати представники національностей, в залі лишила ся тільки президія, а решта членів наради, крім представників національних меншостей, повиходили.“

Президія намагала ся зовсім позбавити слова всіх представників національностей, а коли вони запротестували, їм хотіли скоротити час промов на половину.

Петроградські часописі також намагали ся збештати всіх іногородців, пишучи про них так, немов би се були якісь дикунки й людозери.“

Другий український делегат М. Шаповал зазначає:

„Бражінне від усієї демократичної конференції таке, що її скликано не для того, щоб дізнати ся про думку всієї демократії Росії, а щоб накинути демократії думку гуртка керівників, що складаєть ся з Черетелі, Керенського, Чхеїдзе, Авксентєва, Дана й Гоца.“

Делегати М. Ткаченко й П. Христюк так говорять про відношення петроградських газет до української делегації та взагалі до представників національностей:

„Всі ці газети, як праві так і ліві, коли не перекручували промов Українців, то замовчували їх або висміювали.“

Таке старе й давно знайоме становище що до національних меншостей з боку вже не московського царизму, а московської демократії не могло, розумієть ся, дати инакших наслідків, як повернення на шлях незалежности від непроханої опіки.

З засідання комітету Центральної Ради, 24. жовтня, на якому рішала ся справа Українських Установчих Зборів, чуємо вже нові поважні голоси, що не вляжуть себе з волею Московщини. На цьому засі-

данні Председатель Секретаріату Винниченка виголосив промову, в якій заявив себе сторонником суверенітету (повної верховлади) України.

„Суверенітет—каже Винниченка—це „сам собі пан“. Це повний прояв волі“.

Правда, далі чуємо в словах Винниченка вагання що до самостійності, але ж і його факти примушують вложити підготовчу заяву:

„Російське правительство—каже він—багато обіцяє, але мало дає. Воно, наприклад, до цього часу не може вислати Секретаріатові 300.000 карбованців на управу цілої України, тоді як союз міст, чи рада робітників одержують мільони. Ми—каже далі Винниченка—не можемо дати клятви, що не змінимо своїх поглядів відповідно до нових умов тим більше, що Україна ніколи не давала обіцянки не виходити зі складу російської держави“.

На тому ж засіданні давній самостійник у. с.-р. М. Шаповал заявляє:

„Наш головний ворог—російський централізм. В боротьбі з ним ми не застосовуємося ні перед якими засобами“.

Председатель Української Центральної Ради проф. М. Грушевський, як ми згадували в попередньому числі „Г. Д.“, звернувся за часописом „Народня Воля“ з покликом до українського народу за повну верховладу Українських Установчих Зборів.

Видно, що та течія, щоби на Україні український народ був „сам собі пан“, стала більше набирати сили.

Як відомо, в російських партій тільки більшовики стояли за повну волю України і коли тепер вони прийшли до найбільшої влади, то се треба заважувати й Україні, а в свою чергу більшовики тепер, як донесли телеграми, признали вільну руку всім націям Росії.

І тепер—Україна проголосила себе самостійною. На скільки це певна вість, покажуть недалекі дні, які принесуть докладне освітлення цього положення.

З моря крові і сліз, а чаду ворухів і безладдя великоросійського хай вийде наша Україна на світло волю, на владу й щастя свого народу, який загогль П рани і єдиний буде за неї відповідати, бо буде „сам собі пан“.

В. Г.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Борба України з Каледином.

З Копенгагену доносять до „Кельніше Цайтунг“: Заграничні представники більшовиків подали до відомства, що війська Керенського перейшли на сторону більшовиків. Генерала, що привів це військо, вислано до Каледина весті з ним переговори.

Національні Збори України (Центральна Укр. Рада) є проти Каледина, який знаходиться на Україні.

[Генер. Анц. в 23. лист. рано.]

Українське військо виступило проти Каледина.

До Штокгольму доносять через Гапаранду: Проти Каледина, який має 80.000 війська, вислано українські полки в числі 150.000 солдатів-Українців. На задах Каледина стоять сильні відділи кавказької армії, прихильні більшовикам. Генерала Краснова вислано до переговорів з Каледином.

(Франк. Цайт. в 23. листоп. пол.)

З'їзд самостійників у Полтаві.

Дня 6. листопаду н. ст. мав у Полтаві розпочати ся з'їзд українських самостійників.

(Lemberg. Zeit. «Ціло».)

Постанова українських воєнків з Сибіру.

Українці салдати, офіцери й урядовці першої батареї першого сибірського горного артилерійського дивізіону в кількості 224 чоловік на зібранні Ради одноголосно ухвалили:

- 1) Тісно звязатись з Генеральним Секретаріатом Української Центральної Ради.
 - 2) Щиро вітати Українську Центральну Раду й підтримувати її в справах проведення в життя постанов селянського та військового з'їздів в справах автономії України, націоналізації війська, шкіль прапорників.
 - 3) Прилучитись до постанов українського селянського та військового з'їздів.
 - 4) Передати до скарбниці Української Центральної Ради зібранні на Український Національний Фонд гроші: золотом—10 карб., сріблом—3 карб. 60 коп., паперових грошей—583 карб. 80 к. Разом—597 карб. 40 коп.
- Крім цього було зібрано георгієвських хрестів: золотих—1, срі-

бних—33, алюмінієвих—2; медалів: срібних—28, мідних—3. Разом—64.

(«Нова Рада» в 20 вересня ст. ст.)

Нова українська трупа.

„Нова Рада“ від 20. вересня ст. ст. подає, що при музично-артистичнім відділі Українського Військового Комітету згуртувалася під керівництвом д. Гореміки-Крупчинського нова українська трупа з тридцяти душ. В склад трупи входять бувші артисти й артистки різних українських труп. Чоловіки в цій трупі всі—воєнки. Трупа має давати вистави пре фронті. Чистий зиск з вистав цієї трупи призначено на фонд агітаційно-просвітнього відділу при Генеральному Військовому Комітеті.

Українська драматична школа для робітників.

Театральний відділ при Генеральнім Секретаріаті Народної Освіти закладає драматичну школу для робітників. В школі мають викладатись: початкова деклямація, художня деклямація, грим та мелодрама, ансамблі, сценічна практика української мови, історія літератури, історія театру, теорія діяції та деклямації. Курси починають ся на початку жовтня.

Крім цієї драматичної школи відділ має закласти режисерські курси при всіх інших драматичних школах.

„Нова Рада“.

3 РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Скликання Установчих Зборів.

З Вазеля доносять до Берліну: Більшевицька часопись „Правда“ оголосила розпорядок, підписаний Леніним, яким він скликає Установчі Збори на день 25. листопаду.

(Генер. Анц. в 20. лист. рано.)

Борба в Москві.

З Лондону доносить „Daily Chronicle“, що війська більшовиків в числі 16.000 розбили військо Керенського, аложене в 1500 козаків. В Москві почала ся боротьба дня 10. листопаду. Війська правительства склали ся з 3000 салдатів, кадетів і студентів; вони мали три гармати, велике число рушниць і кілька скорострільів. Зі 100-тисячного гарнізону стало більше 15.000 по боці більшовиків, решта війська лишило ся в казар-

мах. Революційний військовий Комітет острілював 15 гарматами без ушину середину міста. До 14. листопаду згинуло 3000 осіб, здебільшого спокійних горожан. Трупи лишали ся довгий час непоховані. Катерду на Кремлі знищено; церкву Василя Блаженного постріляно і запалено.

[Генер. Анцайгер в 20 лист. рано.]

Внутрішнє положення в Росії.

Останні вїсти доносять, що більшовики побідили в обох столицях Росії. Залізничні урядники дозволили перевозити большевицькі сили між Петроградом і Москвою. З Гапаранди наспівують вїсти, що довершена коаліція соціалістичних партій. Утворення соціалістичного міністерства є на черзі. Цю коаліцію довершив Головний Відділ залізничників. На першій нараді соціалістичних партій в справі покінчення війни поставлено слїдуючу програму:

Утворити ся міністерство з соціалістичних партій. Більшовики одержать більшість. Опріч сього на основі рад робочих заснуєть ся окремий орган, який буде відповідальний перед міністерством. Цей орган складаєть ся з 100 членів Ради робочих і салдатів, 100 членів селянської Ради., 100 представників городської думи Петрограду й Москви, 80 членів в армії й фльоті, 20 уповажнених з фахових стоваришень, 15 членів залізничного союзу, 5 членів союзу почт і телеграфів.

Програма нового правительства голосить:

- 1) Безпосереднє приступлення до мирових переговорів.
- 2) Розв'язання земельної справи.
- 3) Скликання Установчих Зборів.

[Генер. Анц. в 10. лист. рано.]

Генеральний штрайк у Фінляндії.

Через Гапаранду доносять до Штокгольму: У Фінляндії вибух загальний штрайк, як гострий спосіб соціалістів проти установи директорії з боку міщанських партій. Соціалісти захопили в поміччю російських салдатів публичні будинки, проголосили розв'язання Сейму й Сенату. На його місцє належить скликати давній соціалістичний Сейм і утворити новий Сенат під проводом Токая.

Настрії у Фінляндії дуже роздражнені. Примушено залізничники брати участь у штрайку так, що ходять тільки потяги з військом із засобами поживи.

(Прейшіше Цайтунг в 17. лист. рано.)

Воєнні злидні в Росії.

Зі всіх майже сторін що раз то більше чуємо нарікання наших полонених на теперішнє російське правительство, що воно не дає про нас, полонених, бо з Росії приходять тепер до нас що раз то менше та менше посилок. „Чей-же ми надіялись—говорять товариші—чогось то ліпшого від революційного правительства, тим паче, що зараз з початком революції дуже широко заговорила про нас вся російська преса, обіцяючи поміч коли не впрост в Росії, то посередно через Америку. — Так говорять люди, котрі все ще бачать Росію такою, якою її оставили перед трьома роками, ідучи на позицію. Але більше трьох літ кривавої війни, сумна господарка царського правительства та й теперішні борби, викликаючи незгоду теперішніх революційних провідників, завели Росію на беріг провалля. Цілковитий занепад економічний і господарський, повний вастій промислу та торговлі, руїна селянства та середньої класи, ціл-

ковита дезорганізація і безладдя на всіх полях публичного життя, а нарешті загальне зневіря у власні сили—отсе образ сучасного внутрішнього стану Росії.

Не треба й читати російських газет, вистарчить переглянуть лиш письма від жінок та батьків наших полонених, щоб виробити собі поняття об тім, що дієть ся у нас дома. І так жінка одного з наших товаришів у своїм письмі з Києва просить свого чоловіка вибачення, що не посилає йому більше сала, бо про мясо тепер взагалі хоч не згадуї: зараз можна купить у Києві лиш ковбасу з кіського мяса, котрої фунт коштує 3 карбованці. В другій знов картоці читаємо, що фунт цукру коштує тепер в Києві 5 карбованців, та годі його дістатя. Розумієть ся, найгірше бідує людність городська. Бо в Росії крім карток на цукор не має других, як в Німеччані, а правительство й не думає про заведення карточної системи, не для того, як би хтось міг думати, що всього там повно і нема потреби заводити,

а просто неграмотність і темнота народу не дозволяє на це. Понятно, що коли серед таких обставин виявляють ся в городі якісь продукти, то користають ся ними в першій мірі багаті, що можуть за них добре платити. Бідні, що числять ся з грошем, мусять терпіти голод. Вправді правительство установило тверді ціни, але лише на хліб та деякі продукти, а за все инше можна з людей дерти. Це має такий наслідок, що селяне не хотять всім везти в город свої продукти на продаж.

А бідне городське населення, не маючи що їсти, цілими товпами мандрує на села і пішки і залізницею, щоб добути дещо хліба та картоплі. Російські газети описують докладно ті сумні мандрівки народу на села нераз 600—800 верст в гліб краю. Ці бідолахи заповняють усі поїзди. Одні з повними клунками на плечах повертають ся до дому, другі тільки що ідуть, а що не всі можуть найти місце в вагоні, мусять ждати на станціях по кілька днів. Які муки переживають ці лю-

де на станціях, в вагонах, бючи ся за місце! Багато з них, не найшовши вільного місця в вагоні, сїдає на площадках, на тендерах або прямо лізе на дах вагону, щоби лиш як найкорше дібратись до села, де можна було купити дещо зерна та крупи. А там за пуд борошна приходять ся платити по 20—25 карбованців.

Тому ціла задрість та ненависть городського населення мимоволі звертаєть ся проти селян, яких обвинувачують у здирстві, що вони будці-то в війні набивають кишень гіршими бідних робітників. Але в дійсности так не є.

Бо справді селяне торгують тепер краще, як в мирні часи, але не треба забувати, скільки приходять ся їм тепер платити робітникам за поміч (по 5 карбованців у день), скільки треба переплачувати за кожну річ, яку приходять ся в городі купувати. От возьмем хоч би дурні цяхи. За фунт треба платити сьогодні 3 карбованці. А про одяжу, обув та всякі мануфактурні (рукодільні) річи шкода й згадувати, бо

Становище соціалістів-меншевиків.

З Роттердаму доносять із Петрограду: Соціалісти дивлять ся доволі чорно на положення. Вони боять ся большевиків, та мають тривогу перед диктатором. Вони готові піти на згоду в большевиками проти надходячого диктатора, хто би то ні був. Сильні війська стоять межі Лугою й Гатчиною, які складають ся з артилерії й інфантерії. Кожний передчуває, що вони будуть робити лад, та не знати, який лад. Про Каледина ходять неясні вісти. Найпевніші ті вісти, що говорять про його обсаду донецьких углекопів. Він утворив там промислові виділи, які складають ся з двох або з трьох представників робітників, двох підприємців і по одному представнику від козаків. Він домагаєть ся, щоби Установче Зібрання відбуло ся в Москві.

Франкф. Цайт. 22. листоп. веч.

Арештованне князів і проваторів.

З Базеля доносить бюро Гаваса: В Петрограді арештовано Пуришкевича, князя Юсупова і Павла та князя Лейхтенберга, яких всаджено до Петро-павловської кріпости.

Корнілов, про втечу якого тільки писали англійські часописи, ще й досі сидить в тюрмі під доглядом салдатів.

Франкф. Цайт. з 22. листоп. рано.

Консулатів пильнує польське військо.

Польська часопись доносить, що всіх консулатів антанту, окрім англійського, пильнує польське військо. Англійського консулату сторожать англійські матроси і віділи англійських скорострілів. Цей консулат удержує сполучу в Лондоні і має уладжені підчас війни радіотелеграфічні станції в Архангельську, Охотську, Владивостоці, Ревелі, Москві й Севастополі.

Франк. Цайт. з 22. листоп. рано.

„Рада уповажених народом“.

Петроградська польська часопись „Dziennik Narodowy“ подає відомість, що конгрес Рад салдатських і робітничих депутатів вибрав перед Установчими Зборами так звану „Радуповажених народом“ під проводом Левіна. В склад її входять Левін—президент, Реков (внутрішні справи), Мілютин (краєзнавство), Шляпников (роботи), Овєнко, Криленко, й Дибенко (армія і флота), Рогін (промисел і торго-

вля), Луначарський (просвіта), Сьворцов (фінанси), Троцький (заграничні справи), Ольгов (судівництво), Федорович (заосмотренне), Авілов (почта), Джугашвілі (справи чужих народів, інородиїв). (Це мабуть є та рада народніх комісарів. Ред.)

Крім цього працює в Петрограді, як найвища інстанція, революційний військовий комітет, якого секретарем є дотепер меншевик Йоффе.

(Франкф. Цайтунг, 22. лист. рано)

Завіщення зброї (?) з боку Росії.

З Гаги доносять 22. листопаду бюро Рейтера, що бездротний телеграф з Росії повідомляє: Правительство большевиків поручило главнокомандуючому (Дуконінові) предложити провіднику ворожих армій завіщення зброї в наміром розпочати мирові переговори.

(Франкф. Цайт. з 22. лист. веч.)

Російський мировий маніфест.

Бюро Гаваса доносить з Парижа: Большевицьке правительство видає слідувачий маніфест:

Зібранне салдатських і робітничих депутатів усеї Росії, яке має владу в своїх руках, почуваеть ся до обов'язку предложити всім воюючим народам та їх правительствам завіщення зброї на всіх фронтах і негайне приступлення до переговорів в цілі досягнення миру на демократичній основі.

Народній комісар для заграничних справ подає відповідне звідомлення до всіх повноправних представників союзників у Петрограді.

Уповажнюєть ся Вас, Головний Команданте, (?) з почину ради народніх комісарів виконати бажання, висказане з боку всіх Рад салдатських і робітничих депутатів цілої Росії. На Вас покладаєть ся завдання звернути ся до ворожих військових властей з предложенням негайного завіщення ворогування і розпочати мирові переговори. Покладаючи на Вас завдання вступити переговорів, Рада разом з тим звертаєть ся до Вас із вказівкою:

- 1) Постійно держати Радуперемоворів з ворожими властями;
- 2) Без попередньої згоди комісарів не підписувати ніякого завіщення зброї.

Підп: Президент Ради народніх комісарів Володимир Ульянов, комісар для заграничних справ Левін, военний комісар Троцький, директор внутрішніх галузей службових Криленко, секретар Врусло.

(Франкф. Цайт. з 22. листоп. веч.)

Вісти зі світа.

СИНФЕЙНСЬКИЙ РУХ В ІРЛЯНДІ.

З Берну доносять: Англійське правительство заборонило Сінфейнцям (самостійницькій партії) відбути зібрання в Матерфордті. Провідників партії, що прибули в навечере до міста, прийняли ірландські добровольці. Прихильники англійської партії (уніоністи) хотіли перешкодити походу, та станув їм на зустріч військовий відділ зі скорострілами. Тоді Сінфейнці відбули збори за містом, де їх провідник де Валера зазначив, що цілю їх сторонництва є незалежність Ірляндії.

Ген. Анцайт. з 19. лист. рано.

З Базеля доносить „Daily Mail“, що до Дубліна вислано три шкоцькі полки, щоби пильнувати порядку в столиці Ірляндії.

Франк. Нахріхт. 22. листоп. веч.

ІНДІЯ ХОЧЕ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.

З Копенгагена доносять: Тут прибув Індійський професор д-р Яббер з Дельгі, президент ліги патріотів в Індії і звійний борець за Індійську свободу. „Соціалдемократен“ оголошує розмову з ним, в якій сказав він: Як що правда се, що Англія приступила до війни за поневолені нації, то Індія мусить бути першим краєм, який на мировій конференції осягне незалежність. Давніше ділила ся Індія на гіндустанське і магометанське населення, тепер воно поєднало ся, як могуча опозиція проти Англії.

(Генер. Анц. з 21. лист. рано.)

ЩО ДІЄТЬ СЯ В ІСЛЯНДІ?

До „Цюріхер Цайтунг“ доносять, що правительство острова Ісландії запитало данське правительство, чи може воно мати свою торговельну хоругву. В данських кругах бачать в цім домаганням початок домагання незалежності, і можна сподіватися ся, що Ісландія проголосить свою незалежність в недалекій часі—це все з підюдження Англії проти Данії.

(Генер. Анц. з 21. лист. рано.)

СТАНОВИЩЕ ЯПОНІЇ І ВІЛА НЕВІЗПЕКА.

За другими часописями подає „Генерер Журнал“ відомість про перерванне американсько-японських переговорів, що заповідає поважний зворот. Причина лежить в сильних суперечних інтересах обох держав у Китаї. Міністер, прихиль-

ний антантові, в Китаю уступив. Разом з цюю вістю приходять важна заява японського міністра фінансів, що Японія не може вислати ніякого війська до Європи.

(Генер. Анц. 21. лист. рано.)

„Daily Messenger“, що виходить в Токио, доносить, що в Японії говорять ся про „білу небезпеку“ для Азії. „Коли в Європі говорять ся про „жовту небезпеку“, ми, Азійці, маємо право говорити про „білу небезпеку“ для Азії. Білі хочуть цілий світ цивілізувати (це доторкає таких країв, як Індія, Тонкін, Янсе-кіанг, Філіппіни і т. д., які має Англія, Франція й Сполучені держави). Це цивілізуванне є рівнозначне з висискуваннем і з винищуваннем“. Так говорять Японці.

[Франкф. Нахріхт. з 22. лист. рано.]

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав.)

На західнім фронті у Фляндрії почали Англіїці барабанний погонь від 19. в ночі аж до ранку, во якім підняли наступи головно між Poelcapelle і Paschendaele. Коло Артоа відперто наступи патрулів і на огонь артилерії дано успішну відповідь огнем. Та від Aegincourt до Bentoux вдарив масовий англійський наступ і хотів зробити перелім німецьких ліній до Камбре. Хоч перші ряди повалили Німці огнем, то Англіїці дали заповнювали вільні місця резервами і далі провадили масовий наступ і вдерли ся до перших ліній, але дальший похід задержано огнем інфантерії й артилерії.

На італійських фронті ведеть ся завзята боротьба. Осередні держави перейшли річку Паве, і бій ведеть ся за останню гору Тожба, від якої зачинаєть ся льомбардський ніз. Австрійці стали наступати і на фронті на захід від озера Гарда. Венецію евакуовано; образи відправлено до Фльоренції, часописи—до Риму, людність—в глибини Італії; 20.000 лишило ся в місці.

На сході російське звідомлення з 15. листопаду с. р. згадує про розка генерал-маршала фон-Гінденбурга про „збратанне“ на фронті. Справа маєть ся так, що російські салдати виходять з окопів, на яких зависили білі хоругви. Вони наближають ся до німецьких ліній і від Німців довідують ся, що дієть ся в Росії, бо перед ними багато подій застоє команди.

Німеччина проголосила поширення простору, замкненого підводними суднами, і повідомила про се союзні

на них прямо немає ціни. Вистарчть, коли згадаєм, що пара чобіт коштує 100 і 150 карбованців.

На тяжке положення мешканців впливає в великій мірі велике безладдя на залізних дорогах. За цей довгий час війни багато вагонів розбито, більше половини локомотивів попусувалось і так лежать вони до нині даремно, ждучи направи. Від січня 1917 р. до червня введено з руху 1417. локомотивів, а так само стоїть справа з вагонами. Через цей брак вагонів залізничний рух для цивільних осіб дуже обмежений, бо все мусить служити в першій мірі для воєнних цілей. Вправді в послідній часі мали американські інженери та техніки зайнятися організацією залізничного руху, але ледь чи їхня поміч багато причинить ся до зміни істнучого стану. Недостача вагонів являєть ся також головною причиною браку топлива, як вугля та дров. Цей брак даєть ся очевидно найбільше відчувати в околицях безлісних, де дров мало, а доставка вугля при пануючій безладді неможлива.

В багатьох місцях на Україні прямо загрожує голод. Видно це зі звітів губернільних комісарів (губернаторів), які вони склали на своїм з'їзді, що відбув ся дня 16. жовтня під проводом председателя Генерального Секретаріату В. Виниченка. І так комісар чернігівської губернії Д. Дорошенко подає з'їздові, що в його губернії найбільшим лихом є надходячий голод. Особливо північні повіти навіщені голодом. Хліба вистане в губернії в деяких повітах на 4 місяці, а в деяких лише на 1½ місяці. Так само являють ся всякі аграрні непорозуміння, крадіжжі, грабіжі хоч в невеликих поки що розмірах.

Найбільша біда в губерніях, що лежать недалеко фронту. Часті пересування сюди й туди військ знищили там усі запаси. Летичевський повітовий комісар Я. Карначев доносить, що в повітах подільської губернії, куди вступили війська при останній відступленню, в селах остали ся лише чорні обгорлі стовпи. Салдати насилували жінок. Так само знищений литанський

повіт, куди відступало військо, як за часів татарських набігів. В цих повітах знищено все. Знищені засівні, худоба, птахи, вода зі ставків спущена, оселі розрушені.

А народ стратив віру у власні сили та свої провідників і зганяє свою злість на тих, котрі ще досі біди не зазнали, отже на помішниках та панах. В кожній майже губернії множать ся з кожним днем напади на панські двори. В тих нападах беруть участь головно дезертири, котрі не щадять навіть убогих селян, грабуючи все, що подиблять на городі або в коморі. Одним словом кругом безладдя і анархія.

Перше революційне правительство Росії не сповнило тих надій, які покладали на нього всі народи Росії. Зв'язавши ся з кадетами, воно не тільки не могло дати того, чого передовсім бажать народи Росії, себто мира, а через безглузде продовжування війни загнало край в ще більшу руїну. А все для гарних очей Англії, тої Англії, що для власних інтересів, щоб посісти

всі краї турецькі та позбутися торгового соперника, готова всіх своїх союзників посвятити. Мало їй було тих жертв, що понесли у цій війні народи Росії за царського панування; П хитра, як лисиця, дипломатія зуміла, мов павук муху, оплутать своєю сіткою і революційну Росію і довго ссати кров з недужного і військово ослабленого державного організму.

Але терпець народу мусить раніше чи пізніше урвати ся. Народ, доведений до краю, вкінці вирвав ся з кігтів англійського вампіра, прогнав геть зі столиці своєї держави вірних прислужників Англії, а покликав до власти людей, котрі більше самостійно і відважно поведуть розбитий воєнно бурею державний корабель до тихої пристані...

С. К.

й нейтральні держави. Поширення доторкає Англію, замикає дорогу до прихильної антанної Греції, яка була отворена, та оточує Австрію, які зайняли Америка. Нейтральні дано час до 29. листопаду, щоби витягнули свої кораблі з загроженого простору.

3 таборового життя.

— Театр. В неділю, 18. листопаду, музично-драматичне т-во виставило драму О. Стороженка „ГАРКУША“.

Герой цієї драми—особа історична. Гаркуша (Семен) із запорожських козаків пішов в розбійники. В кінці XVIII століття він наводив жах на цілу Гетьманщину й Слобожанщину, де розгулював зі своєю ватагою, вчиняючи страшні розбої й грабунки. Гаркуша шлюндрував переважно польських панів і часто являв ся местним козаком і поневолених селян. Два рази пощастило йому випорнутися з рук властей, але в 1784 році його аловлено в третій раз і засуджено на вічну каторгу.

Покаянне Гаркуші, яким закінчує ся драма О. Стороженка,— вигадка автора.

Вистава пройшла цілком вдовольняюче, хоч гуртові сцени виглядали не зовсім природно. Головні ролі проведені порядно. Рельєфно вивачав ся своєю грою т. Бондаренко в ролі Гаркуші. Тов. Заїка з питомим йому хистом показав публіці інтересний тип чоловіка-боягуза, який тільки на словах проявляє хоробрість і відвагу. Напружена штучність в голосах д.д. Бібіка, Терещученка, Гажаленка й Зайцева значно обесцінювала саме по собі досить натуральне поведіння цих артистів.

Роля Маруся в виконанні т. Кучеренка робила цілком приємне враження. Добре провів свою роль й т. Польонський. Тов. Брижницький був невідповідно загримований для старої жінки і грав по улюбленому їм шаблону, характерними прикметами якого являють ся: згорблена постать (нестарої жінки), одноманітні рухи й монотонний співучий голос.

Декорація була гарна.

Zet.

— Генеральна Старшина. На черговому засіданні Генер. Старшини 19. сього листопаду обговорено слюдуючі справи:

Мужі довіря. На час живив побідку на робітничій команді м. д. було перервано. 17/XI. виїхали на команду 19 постійних мужів довіря, а через деякий час, є надія, поїдуть мандрівні м. д. В звязку з цим т-во „Самостійна Україна“ предложило на затвердження 10 нових кандидатів на місце відхавших з табору. Всіх кандидатів, за вийком двох, затвержено. Висказано бажання, щоб т-во „Самостійна Україна“ зарядило конференції для муж. довіря, на яких би останні держали пробні реферати з відповідними дискусіями.

Організація на робітничій команді. Затвержено статут орган. „Українська Зоря“, що заклалась на команді Райскірхен. Головою є т. Риб-к, писарем Кар-х. Прохають надіслати для них бібліотеку.

Листи з Фрайштату. Фрайштатська Громада надіслала свої зауваги й бажання з приводу міжтаборових конференцій і необхідної участі в них табору Фрайштат. Взято на увагу.

Вибори. 25. листопаду кінчась ся срок уповноважень послів Народної Ради. Генер. Старшина застановилась, чи в теперішній час, коли щоденно переходять великі зміни в складі членів Громади за повсякчасним виїздом на роботи, нові вибори дадуть добрі результати? Після довгої дискусії над цією справою в звязку з сучасним моментом ухвалено обстоювати на Народній

Раді потребу продовження посольських мандатів теперішнього складу Народної Ради, щоб нові вибори перевести, як життя більш унормуєть ся.

Засідання тривало з 4-х до 8-ми годин по полудні. Продовження засід. відбудеть ся 22/XI., бо на черзі є ще кілька важних справ до обговорення.

— Т-во „Сільський Господар“. Зо дня послідніх загальних зборів т-ва в березні місяці т-во не мало змоги скликати загальних зборів за відсутністю більшости членів. Аж тепер, коли надіхала більшість членів до табору, 19. листопаду відбули ся загальні збори, з денним порядком: 1) читання протокола, 2) звіт з діяльності управи й ревізійної комісії, 3) вибір нового заряду й членів ревізійної комісії, 4) біжучі справи й 5) вільні внесення.

По прийнятті звітів управи й ревізійної комісії був вибраний новий заряд (складаєть ся з 5 членів) і ревізійна комісія (з 3 членів).

Порішено було на бажання т. т. в як найскорішій часі розпочати лекції по всім галузям сільського господарства. Ухвалено цю справу передати управи.

Також порішено передати управі справу улаштування для членів т-ва вечірки.

20. листопаду відбуло ся засідання заряду. Обговорювалась справа читання лекцій. Ухвалено розпочати їх з вівторка 27. листопаду, щодня з 1/2 9 до 1/2 10 години ранку та що середі й п'ятниці з 1/2 8 до 1/2 9 години по вечері.

Лекції будуть читати ся по садівництву, скотарству, полководству, бжільництву, про городину й кооперацію. Вечір для членів т-ва порішено улаштувати в понеділок 26. листопаду. М. В-ер.

— Т-во стар. бар. ім. Ів. Мазени. В середу, 21. листопаду, відбуло ся продовження місячних загальних зборів т-ва, на яких було порушено деякі справи з життя т-ва, а також і адміністративні справи. Після обміркування всіх справ т-во винесло відповідні ухвали. Між иншим т-во ухвалило відпрайнувати роковини прийняття назви „Т-во стар. бар. імени Ів. Мазени“, 29. листопаду.

Хто винен?

До цього часу від багатьох товаришів полонених приходять ся чути обвинувачення й нарікання, якими вони обкидують таборовий комітет, який, як вони гадають, кепськи пекуєть ся за них, бо дуже рідко висилає дарунки.

Коли би ті товариші, які виступають з обвинуваченням, ближче познайомились зі станом і діяльністю комітета, то зрозуміли б, що обвинувачення їх мусить бути направлене не на таборовий комітет, а деінде.

Комітет завше стоєв на принципі справедливого рівномірного поділу поступаючих дарунків, а через те, що в паперах з російських комітетів зазначалось, що дарунки повинні ділитись тільки на тих, що більш нуждають ся, то, слідуєчи за цєю вказівкою, спочатку і робив ся поділ дарунків між полоненими, котрі перебували в таборі і працювали на індустриї і лісних командах, так як признано, що ці люди більше нуждають ся, чим ті, котрі працюють на сільських командах.

З часу революції видано російським правительством розказ, щоби дарунки ділились рівномірно між всіма полоненими, і зарав комітет ділит на підставі цього розказу. Та надіємось, що в виключних випадках можливо буде дуже тяжко працюючим товаришам виколати трохи більше.

Само собою зрозуміло, що коли

перше дарунки ділились тільки на тих, що більше нуждають ся і то припадало їм дуже рідко получати, то тепер, при розділі на всіх полонених нашого табору, черга на получку ще на далі продовжить ся, тим більше, що поступленне транспортів в комітет не збільшилось, а навпаки—значно зменшилось.

До російської революції дарунки в комітет поступали хоч і рідко, але за те великими транспортами; з часу ж революції положенне погіршилось, транспорті приходять дуже рідко й малими партіями, а за послідні два місяці цілковито нічого з дарунків за виключенням поодиноких посилок не поступало.

В кождий комітет Червоного Хреста, який тільки існує в Росії і Сибірі, по кільканадцять разів звертав ся наш комітет з проханнем о поміч, але в тих відповідях, які він одержує, ясно зазначаєть ся, як яку поміч комітет може рахувати.

Одну із таких відповідей дословно приводимо:

„Велідствие отношения отъ 7-го Юля с. г. за № 483, Житомірское общество помощи русским военнопленнымъ сообщает, что продуктовъ первой необходимости для высылки военно-пленнымъ за отсутствиемъ средствъ, не имется.“

Обществомъ высылаются именныя послылки наиболее нуждающимся военнопленнымъ и то лишь въ самомъ ограниченномъ количестве“.

Розміркуйте добре над воім вище написаним і виведіть відповідну консеквенцію—хто винен, що дарунки рідко приходять ся Вам одержувати?

Порада в цьому може бути одна: звертатись побільше в російські комітети, від яких жадати висилки помічі, а також в листах, що посилаєть до дому, зазначувати про недбалість і кепську опіку російських комітетів над полоненими. Таборовий же комітет є безсилний запобігти Вам о поміч.

Председатель комітету Корчак.
Секретар М. Радченко.

19. листопаду 1917 р.
табор Вецлар.

ЖЕРТВИ.

На Українській Національній Фонд.
Ком. Wenden. А. Корманюк—1 м.

На будову пам'ятника помер. тов.
А. Корманюк—1 м. 50 ф., Е. Червань—20 ф., А. Колесник—20 ф., П. Соколовський—20 ф., Ч. Митрофанів—20 ф., Ф. Драмон 20 ф., І. Конецький—20 ф., І. Вербицький—20 ф., П. Зубенко—20 ф., А. Овченик—20 ф., В. Бурдейний—20 ф., І. Старчук—20 ф., М. Чопка—60 ф., А. Клименко—20 ф.
Разом . . . 4 м. 50 ф.

На видавничє т-во ім. В. Грінченка.
Грицько Шкарніна . . . 50 ф.

На хорих в лазареті.
Ком. Heindstein, № 1880—13 м.

На т-во „Самост. Україна.“
Ком. Heindstein, 1880—2 м. 40 ф.
Ком. Reiskirchen, № 2935. Карнаух—30 ф., Гончарук—20 ф., Бережний—10 ф., Сидоренко № 680—20 ф., Примак—10 ф., Мартанюк—10 ф., Мерушнюк—10 ф.
Разом . . . 1 м. 10 ф.

Ком. Gros-Rohrheim. Забіяка—20 ф., Захарів—21 ф., Тіторук—21 ф., Сопрун—20 ф., Геременко—50 ф., Красницький—68 ф.
Разом . . . 2 м.

Повідомлення адміністрації „Громадської Думки“.

Одержані гроші на часопис і книжки від таких команд і т. т.:

Neuhausen 60 ф., P. Serdjuk 2 к. (1 м. 28 ф.) Jak. Bieber (Ungarn) 40 ф., Arzbach 80 ф., Felsöszazberg 1 м. 20 ф., Schulau Wedel 45 ф., K-do № 346 Steinwerke Hüsten 1 W. 40 ф., Einscueiben 1 м. 20 ф., Perbenjik (Ungarn) 1 м., Oberscheid 5 м. 60 ф., Lager Kasel 1 м. 20 ф., Trappenfelde 1 м. 20 ф., Bienenwerder №1275—40 ф., Zlottowo 80 ф., Oberscheid 30 ф., Gollnow 80 ф., Osterode 60 ф., Schneidemüle № 21000—80 ф., Gut-Lindhorst 1 м. 20 ф., Neu Barkoachin 40 ф., Marbach 60 ф., Seibelordf 1 м. 20 ф., Walka 1 м. 20 ф., Büsow (Penkun) 40 ф., Tiszabo (Ungarn) 40 ф., Offizirgef. Lag. Ingolstadt 20 ф., Freihoff 80 ф., Deutsche Feldpost № 801—40 ф., Gros-Auheim 1 м. 20 ф., Dudenhofen №1084—1 м. 20 ф., Altenhuden № 1881—1 м. 20 ф., Frankfurt a/M. Seckbach 3 м. 20 ф., Waldgrimes 40 ф., Wenden 40 ф., Siegen 18 ф., Meinz 1 м. 20 ф., K-do № 1880 Heindstein 40 ф., Wenden 80 ф., Lützel-Wiebillebach 40 ф., Sonnenberg 1 м. 20 ф., Atzbach 3 м. 20 ф., Wiekartschein 60 ф., Breitenbach 80 ф., Stadt Bad-Nauheim 80 ф., Girkhausen 60 ф., Erdtebrück 80 ф., Reiskirchen 1 м. 12 ф., Sonnenberg 1 м. 10 ф., Eppenrod 60 ф., Wirges 2 м. 80 ф., Alzey 1 м. 20 ф., Herbornselbach 1 м. 20 ф., Romrod 440—1 м. 20 ф.

Оповідення запомогово-роздавничого комітету.

Команда Himmighofen Гіммігофен — № 1599. Шапок в комітеті не було і поки що немає.

До робітничих команд. В таборовий комітет поступає багато прохань о висилці близна, особливо теплої. Відповідно, що в комітет близна, а тим паче теплої, не поступає вже більше шварку. Коли така буде, комітет подбає по мірі можливости задовольнити людей на командях.

Председатель комітету Корчак.
Секретар Радченко.

ОПОВІСТКИ.

Шукають своїх.

ПОЛОН. Соломка Федір Тимофійович, № 2009, шукає рідного брата Соломку Івана Тимофійовича, катеринослав. губ., бахм. пов., андріївськ. волости села Олексівки, 284 піх. полка. Хто би його знав, просить повідомити на адресу: Wetzlar, Kriegsgefangenen Lager.

ПОЛОН. Іщенко Максим Олексійович, II. 2609, шукає брата Іщенка Кузьму Олекс., київськ. губ., чигиринськ. повіту, каміньської вол., села Косарі, находить ся в полоні в Австро-Угорщині. Просить відгукнутись на адресу: Wetzlar, Kriegsgefangenen Lager.

ПОЛОН. Овищенко Даніло, III. 1697, шукає Максима Орла, находить ся в пол. у Німеччині; просить відгукнутись на адресу: Wetzlar, Kriegsgefangenen Lager.

ПОЛОН. Ломейко Антон Тарасович, II. 3447, шукає брата Ломейку Павла Тарасовича, 177 Віденськ. піх. полку, находить ся в полоні в Австро-Угорщині; просить відгукнутись на адресу: Wetzlar, Kriegsgef. Lager (Deutschland).

ПОЛОН. Мицик Савка Гаврилович, V. 10034, шукає брата Мицика Івана Гавриловича, який находить ся в полоні в Австро-Угорщині; просить відгукнутись на адресу: Wetzlar, Kriegsgef. Lager (Deutschland).

ПОЛОН. Вогун-Павасенко, I. 2074, шукає Степана Горденка, із міста Прилуки, полт. губ., находить ся в пол. в Німеччині; просить відгукнутись на адресу: Wetzlar, Kriegsgefangenen Lager.